

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 19. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252802493824/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

INDLEDNING

for Døden. Man skal vise Lidende Medfølelse, men ingenlunde nære denne Følelse selv, den undergraver Mod og Handlekraft. Jeg holder meget af mine Venner, men bekymrer mig ikke meget om dem, naar de er fraværende. Jeg holder altid Ord, hvad det saa skal koste. Jeg elsker at snakke med spirituelle Damer, men gør ikke Kur til dem. Hvis jeg skulde blive forelsket, vilde det nok blive den helt store Passion, men som jeg nu er indrettet, sker det nok aldrig.

La Rochefoucauld var 45 Aar, da han udførte sit Portræt, Holberg 43. Det er to meget modne Mænd, som gør sig selv og andre Rede for deres Person. Holberg har i det foregaaende hist og her nævnet sit Ydre: sit pigeagtige Ansigt, og sin klejne Figur, naar han var plaget af Feber. Men han afmaler ikke her sin ydre Fysik; en æstetisk Vurdering falder ham ikke ind. Derimod taler han udførligt om sin indre Fysik, sit skrøbelige Helbred, der har nøje Sammenhæng med hans svingende Humør, og det fører ham til de egentlige Karaktersvagheder. Portrættistens Oprigtighed er stor: Hvis jeg skulde opremse alle mine daarlige Sider, blev jeg aldrig færdig. Han afslører i den Grad sig selv, at han ved Nyudgivelsen af Epistelen i 1737 slettede den Passage, hvor han tilstaaer, at Misundelse har et saa voldsomt Tag i ham, at han gør hvad han kan for at rakke ned paa sine Konkurrenter (S. 169). Det var en ond, men ikke usand Selvkritik; Forholdet til Andreas Hojer, som gjorde Holberg til Digter, viste, at Holberg, modsat La Rochefoucauld, kunde nære Had. Og Holberg var til det sidste unødigt haard i sin Kritik af Forfattere, som han opfattede som sine Konkurrenter paa Teatret eller i Litteraturen. — Sine gode Egenskaber vil Holberg overlade til andre at tale om, og dog er Resten af Stykket en Skildring af hans filosofiske Levevis, hans ærlige Overvejelser i religiøse Spørgsmaal, hans flittige Studeringer og hans Løfte om nye Værker. La Rochefoucauld har psykologiske Finesser, som Holbergs Selvportræt ikke har Sidestykke til, selv om hans

TRE BREVE OM MIG SELV

psykosomatiske Forstaaelse af sit Jeg ikke er uden Skarpsyn. Og i moralsk Selvvurdering kan den nordiske Filosof maale sig med den franske.

Det andet Brev

I 1737 fik Holberg en autobiografisk Brevlejlighed. Han havde i Aarenes Løb forfattet en betydelig Mængde latinske Epigrammer og nu samlet dem i fem Afdelinger eller »Bøger« klar til Udgivelse. Der var øjensynlig Grundlag for et nyt Oplag af det første selvbiografiske Brev, og det var da rimeligt at supplere dette og fremlægge et anseligt Bind Mindre latinske Arbejder, Opuscula latina, som ogsaa omfattede Optryk af et lille Forsvarsskrift for dansk Videnskab, som en hollandsk Lærd, Pieter Burman, ikke syntes at have vurderet efter Fortjeneste.

Det andet Brev afviger ikke blot ved sin Korthed fra det første. Holberg fortæller om sin litterære Virksomhed, samt en Smule om sin Levevis; men lige ved Halvdelen af Brevet opfyldes af en samtidshistorisk Skildring. Holberg afmaler Københavns Brand 20.-22. Februar 1728, som tvang ham bort fra sit Logi i Købmagergade. Dette store Stykke har sin egen litterære Historie. Hos Plinius d. Y. har Holberg, som Kragelund har vist, fundet en Skildring af den lille asiatiske By Nicomedia's Brand (X, 33). Heraf lod Partier sig ordret benytte til Øjebliksbilledet af København i Flammer. Dette udførtes først i den Sørgetale, *Oratio funebris*, som Holberg 12. December 1730 holdt i Konsistorium over Frederik IV. Denne Tale blev, uvist hvorfor, først trykt 1746. Brandskildringen blev for betydelige Partiers Vedkommende overført til det nye Levnedsbrev. Maaske har kollegial Kappelstrid tilskyndet Holberg til at medtage sin retorisk udførte Ildebrand i en Publikation, der var bestemt for Udlandet. Hans gamle Medbejler *Peder Horrebow*, der var Professor i Astronomi, havde ved Branden lidt personlige Tab, ligesom Instrumenterne paa Runde Taarns Observatorium ødelagdes. Da Horrebow 1734-35 udgav *Basis Astronomiæ*,